

da siger jeg, at Spørgsmaalet vilde have stillet sig saaledes, om man, uanset Overlevelsen af de vestindiske Unliggender, burde have søgt sig forpligtet til at indkomme Selskabet. Jeg er i mine Undersøgelser af dette Forhold, hvilket ogsaa er Tilfældet med flere andre ærede Medlemmer, kommen til det Resultat, at Aktieselskabet har Intet at klage over. Aktieselskabet har Intet at klage paa Staten eller Statskassen. Vi have udviklet det i vor Del af Betænkningen, og jeg skal ikke komme nærmere ind derpaa; men jeg paastaar, at Aktieselskabet som saadant Intet har at klage. Det maatte være paa Aktieselskabets egen Risiko, om det troede, at dets Forretning kunde bære sig med et noget mindre Omfang, end der først var bestemt, og Bøvelbet indtil 2 Millioner tyder paa, at man kunde begynde med noget Mindre, end der oprindeligt var antaget. Naar der f. Ex. her i det første Mindretals Betænkning er nævnt, at der var en for lille Driftskapital i Overslagssummen, kan jeg ikke i mindste Maade se nogen Grund til Anke deri, tværtimod! Thi naar Aktieselskabet finder ved et saadant Overslag, at der er Driftskapital nok til at begynde Driften, ligger det aldeles ikke i Statskassens Interesse at forhøje denne Driftskapital. Thi fra det Dieblit Driften er begyndt, skal Anlaget betragtes som færdigt. Det gaar da derefter paa Aktieselskabets egen Regning. Derimod har jeg været med til at antyde, at der burde have været en større Sum til uforudsete Udgifter, medens jeg dog skal erkjende, at det var naturligt at antage, at Aktiebøvelbet vilde stige, medens Anlaget fremmedes, hvilket vilde være en længere Tid. Jeg kommer derfor gennem dette Raisonnement til den Slutning: Naar Aktieselskabet nu kommer og siger: „Vi maa have flere Penge af Statskassen,“ da siger jeg, det har i hele sin Virksomhed intet videre Krav paa Statens Bistand; det kan ikke ansøre nogen Grund, som berettiger dette private forretningsførende Firma fremfor andre Firmaer til paa den Maade at hjælpes, som her er forlangt. Jeg benægter ikke, at man under vanskelige Forhold kunde af Hensyn til den offentlige Interesse, der kunde være forbunden med, at et eller andet Firma holdes oppe, støtte et saadant Firma; det er ogsaa sket, men med fuldstændig betryggende Garantier, ikke som Gave. Et privat Selskab kan ikke komme til os og sige: „I Kraft af vor velgjørende Virksomhed maa vi have en saa betydelig Gave af Statskassen.“ Man siger vel, det er ikke en Gave. Jeg kan ikke forstaa rettere, end at det bliver det Samme som en Gave. Der vil maasse være mange Firmaer indenfor Landets Grændser, der saa vilde komme og sige: Nu staa vi; gaa vi, gaa mange med os. Der er den aalborgske Soda-fabrik. Ja! den fik en Lov i den Anledning, men den fik ikke nogen direkte Hjælp; Fabrikken fik ikke nogen bestemt Gave. Jeg kunde ansøre flere Ex-empler. Vi komme derfor til den Slutning:

Det Krav, der stilles i § 1, er ikke berettiget. Jeg vil derimod sige, hvad vi ogsaa have antydet i vor Betænkning, at skulde Nogen klage over Finansministerens Stilling til Aktieselskabet under Anlaget, saa er det ikke Aktieselskabet, men Statskassen. Vi have antydet dette, og jeg skal ikke her komme tilbage til Damploven og alt det andet. Det er ikke nogen Hovedsag. Vi have antydet alt dette, men i den Forbindelse, hvori det her omtales med Hensyn til Begrunderen af § 1, taler enhver Bebreidelse, vi fra Statskassens Side kunne gjøre Finansministeren for hans overdrevne Belvillie mod Selskabet, som Grund mod at gaa ind paa § 1. Man har sagt, og jeg benægter det ikke, at Sagen laa for første Gang saaledes, at Mænd traadte til af Patriotisme for at fremme dette Niemeb. Det er meget stærkt betonet i det Bilag, her foreligger. Jeg modsiges ikke dette, jeg dømmes ikke om, med hvilke Følelser Mænd ere traadte ind i en Forretning, jeg siger kun, at, dersom Nogen er traadt ind i denne Forretning med den forudfattede Mening, at det var det Samme som at slænge sine Penge i Rende-stenen, saa er det ingen patriotisk Forretning; thi patriotisk er det ikke at kaste sine Penge bort. Og fra det Dieblit, man er traadt ind i en Forretning som Deltager er efter min Formening Os første patriotiske Pligt at gjøre Sit til at fuldføre de Forventninger, der knyttes til Foretagendet, og da ogsaa her at stikke Statskassen ved hele Forretningen saa godt som muligt paa Grund af, at den er indviklet i Sagen paa den Maade. Jeg tror, at det er fuldt berettiget at stille Sagen saaledes; men da er det — her kommer jeg atter tilbage til Konklusionen — ikke berettiget, om man forlanger, at Statskassen et blot skal yde de Bøvel, der kræves endogsaa til Fabrikernes Istandsættelse, 110,000 Kr., til Skibler og Mere, men ogsaa betale Forretningsgjæld, almindelig Regningsgjæld o. s. fr., som dette forretningsførende Firma har til andre Firmaer her paa Pladsen. Der er reist bestemte Indvendinger fra det første Mindretals Side imod, at Kontrolkommissionen holdt for tidlig op, og det er ansat for at være bestemt imod Loven. Denne Opfattelse af Loven har jeg ikke kunnet tilegne mig. Thi naar det er antaget baade fra Selskabets og Regjeringens Side, at Regjeringen efter Loven ingen Ret har til at have Tilsyn med Driften, da er jeg enig deri. (Afbrydelse af A. H. Nielsen.) Der er i det første Mindretals Betænkning først talt om dette, at Kommissionen holdt for tidlig op. Den splittedes den 5te Marts. Det er muligt, at det havde været nyttigt at sige: Sæt Terminen nogle Dage længere hen; men det er ikke sket. Kommissionen holdt imidlertid op efter Aktieselskabets, den lokale Bestyrelses eget Forlangende, hvilket er oplyst i Skrivelsen desangaaende. Den Dag, da det forelaa fra Aktieselskabets Side, at det vilde